

Szlak wojenny Kazimierza Szternala

Major Kazimierz Szternal

1. Wstęp.

Żyli wśród nas ludzie, których działalność żołnierska, bojowa oraz społeczna i służba ojczyźnie mogłaby posłużyć do życiorysu wielu osób. Takim był właśnie pułkownik dyplomowany Kazimierz Szternal.

Kazimierz Szternal, PS. „Zryw”, vel Kazimierz Zator, vel Jan Chacki, urodził się 4 marca 1907 r. w Sękowej a wychowywał w domu rodzinnym we wsi Męcina Mała., pow. Gorlicki. Był synem wiertacza naftowego, pracującego przez długi czas w Borysławiu i na kontraktach różnych firm zagranicznych na wyspach Borneo, Jawa, Sumatra i w Serbii. Jego dziadek Józef ur. w 1861 r. kopał w Ropicy Ruskiej na tzw. „szachtach” czyli kopankach. Rodzina Szternalów liczyła sześciu wiertaczy naftowych, synów i wnuków dziadka Józefa.

Dziadek Józef Sternal

Jako wysokiej klasy specjaliści pracowali w Borysławiu oraz na wielu kontraktach zagranicznych ; w Persji, Rumunii, Jugosławii. Ojciec Kazimierza wydobywał ropę naftową na wyspach Borneo Jawa, Sumatra a także w Serbii. Rodzinie tej nie były obce idee wolnościowe i patriotyczne, czego dowodem jest fakt, że brat dziadka Józefa walczył i zginął w powstaniu styczniowym 1863 r.

II Rzeczpospolita z 1930 r

Kazimierz Szternal uczęszczał do Gimnazjum Klasycznego im. Marcina Kromera w Gorlicach. Maturę zdał w 1928 r. poczym wybrał zawodową służbę wojskową.

O naszej szkole

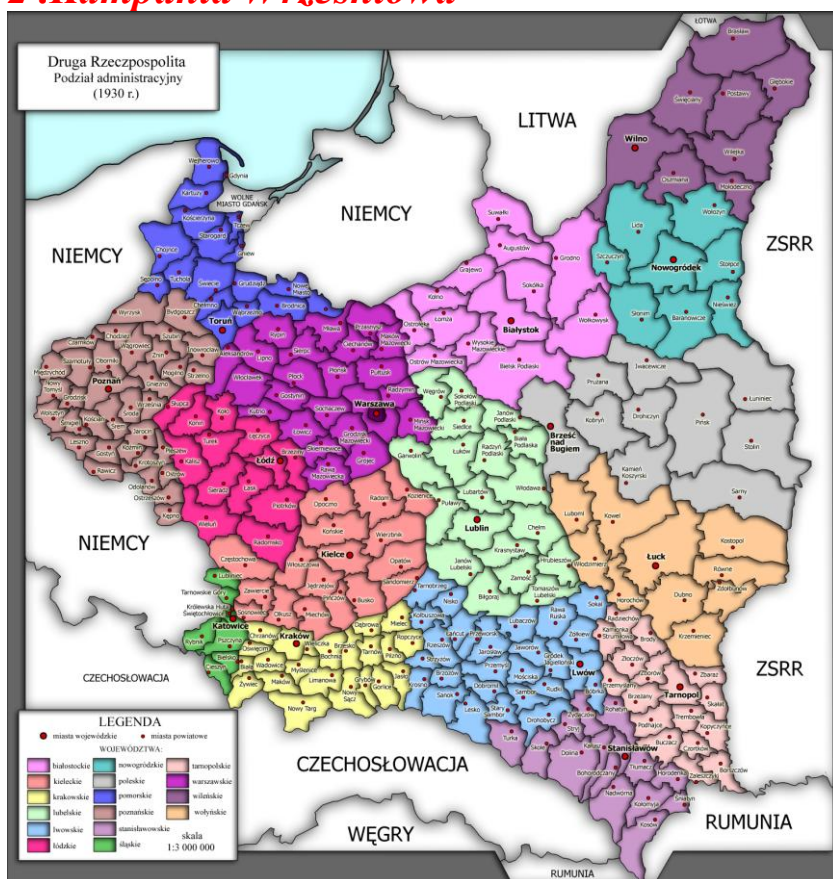
I Liceum Ogólnokształcące im. Marcina Kromera w Gorlicach, najstarsza w powiecie szkoła średnia, została powołana do istnienia „reskryptem Jego cesarskiej i królewskiej mości (...) cesarza Franciszka Józefa” jako gimnazjum z językiem polskim wykładowym w roku 1906. Szkoła mieści się w jednym z najpiękniejszych w mieście...

[więcej »](#)

W 1931 r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej awansując do stopnia podporucznika. Służbę oficerską rozpoczął w 16 pułku piechoty w Tarnowie gdzie w 1934 r. awansował do stopnia porucznika. Od listopada 1936 r. do mobilizacji wrześniowej Kazimierz był w Centralnej Szkole Podoficerskiej Korpusu Ochrony Pogranicza (KOP) w Osowcu Koło Grajewa. W marcu 1939 r. awansował do stopnia kapitana.

2. Kampania Wrześniowa

Szlak bojowy kpt. K. Szternala w kampanii wrześniowej

Etap 1(bitwy graniczne z Niemcami)

W zmobilizowanym we wrześniu 1939 r. przez szkołę 135 Rez. Pułku Piechoty 33 Rez. DP (Samodzielna Grupa Operacyjna „Narew”) kpt. K. Szternal został dowódcą 9 działowej kompanii przeciwpancernej.

*** Noc 2/3 września 1939 –wypad pułku na teren Prus Wschodnich w miejscowości Prostken

*** 8 września 1939 –zwycięska bitwa z oddziałami 10 Dywizji Pancernej gen. Heinza Guderiana o utrzymanie przyczółka Grajewo.

Pluton ppanc. dowodzony przez ppor. Stanisława Nawińskiego przy którym znajdował się kpt. Kazimierz Szternal odegrał decydującą rolę i po parogodzinnej walce zniszczył 7 czołgów i 2 samochody pancerne.

Natarcie niemieckich czołgów zostało załamane i po nawale ognia dział baterii 32 PAL-u i moździerzy piechoty uległo dezorganizacji w wyniku czego niemieckie plany oskrzydlenia zostały zniweczone

*** 13/14 września 1939 - wraz całym zgrupowaniem KOP Osowiec dowodzonym przez ppłk. Tadeusza Tabaczyńskiego załadowano na pociągi celem przemieszczenia na Wołyń.

Manewr ten wynikał z rozkazu Naczelnego Wodza marszałka Rydza-Śmigłego o przesunięciu wojsk na tzw. przedmoście rumuńskie.

Etap 2 (Przegrupowanie KOP na Wołyń)

*** 17 września - transporty wojskowe zostały zaskoczone potworną wiadomością o zaatakowaniu Polski przez wojska sowieckie w rejonie Kowla . Kompania kpt. K. Szternala wraz z kilkoma innymi oddziałami zatrzymała się na stacji Małyńsk , wyładowała się i przeszła do obrony.

Zgodnie z rozkazami Naczelnego Wodza należało unikać walk z Armią Czerwoną i kierować się na zachód do ognisk walki z Niemcami. Całe zgrupowanie KOP manewrując głównie nocami zamierzało przedostać się w rejon walk oddziałów dowodzonych przez gen. dyw. Kleberga w rejonie Włodawy.

Wkroczenie Armii Czerwonej na teren Polski

Etap 3(Potyczki z sowietami)

*** 28 września 1939 - dochodzi do potyczki wojskiem sowieckim pod miejscowością Szack na zachodnim Polesiu . W walce tej decydującą rolę odegrał pluton armat ppanc. z kompanii kpt . K. Szternala . Zniszczono kilkanaście czołgów oraz samochodów pancernych umożliwiając przeprawę zgrupowania za Bug i dalszy marsz na zachód.

*** 1 październik 1939 - powtórne starcie z Armią Czerwoną pod miejscowością Wytyczno na południe od Włodawy. Po 6- godzinnej walce oddział K. Szternala został otoczony i dostał się do niewoli sowieckiej.

Wojsko polskie w niewoli sowieckiej

Cmentarz wojenny w Wytycznie – cmentarz z okresu II wojny światowej znajdujący się w gminie Urszulin, Powiat włodawski. Cmentarz usytuowany przy drodze lokalnej Wytyczno - Wólka Wytycka.

Na cmentarzu pochowanych jest ponad 100 żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza, część została zabitych w czasie **bitwy pod Wytycznem** stoczonej 1 października 1939 roku pomiędzy jednostkami KOP dowodzonymi przez generała **Wilhelma Orlik-Rückemanna**, a **Armią Czerwoną**. Pozostali zostali zamordowani przez żołnierzy sowieckich w dniach 1-4 października.

Obok cmentarza znajduje się pomnik bitwy pod Wytycznem. Na ponad dwumetrowym kopcu usypanym z ziemi znajduje się metalowy krzyż z orłem w koronie, maszt flagowy oraz tablica z napisem **WYTYCZNO, KOZIELSK, STAROBIELSK, OSTASZKÓW, KATYŃ**.

Pomnik KOP w Wytycznie widok Ogólny

Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa dokonała wyjątkowego odkrycia. Po kilku latach poszukiwań w Mielnikach koło Szacka na Ukrainie udało się odnaleźć zbiorową mogiłę 18 wysokich rangą oficerów Korpusu Ochrony Pogranicza. Zostali oni zamordowani przez armię sowiecką pod koniec września 1939 roku.

Sekretarz Rady Andrzej Przewoźnik powiedział Informacyjnej Agencji Radiowej, że specjaliści opierali się na relacjach świadków z tamtych terenów, a także na opracowaniach, które powstawały w środowisku polskiej emigracji.

Andrzej Przewoźnik podkreślił, że mord dokonany przez żołnierzy radzieckich w Mielnikach jest szczególnie wstrząsający.

"Tej zbrodni dokonano na jeńcach wojennych. Oficerów zamordowano na oczach żołnierzy, którymi dowodzili" - powiedział Przewoźnik. Dodał, że część dowódców była ranna.

Mogiła znajdowała się w rejonie wielkiego silosu na terenie dawnego kołchozu, gdzie hodowano trzodę chlewną. Podczas prac archeologicznych wydobyto szczątki 18 mężczyzn z licznymi obrażeniami, głównie kości czaszek.

Profesor Andrzej Kola, który prowadził prace archeologiczne powiedział, że oprócz szkieletów z mogiły wydobyto przedmioty należące do oficerów. Jednak ich niewielka ilość wskazuje na to, że zamordowani oficerowie byli przed śmiercią ograbieni, na przykład z butów.

"Wśród przedmiotów osobistych były różańce, guziki portfele z polskimi monetami, a z wyposażenia wojskowego między innymi manierki i menażki" - powiedział profesor Kola. Dodał, że znaleziono też nosze wojskowe, co świadczy, że niektórych oficerów przyniesiono na miejsce egzekucji rannych.

Prace poszukiwawcze i ekshumacyjne przeprowadzono we wrześniu tego roku. Szczątki oficerów zostały poświęcone i ponownie pochowane, natomiast część przedmiotów zabrano do kraju i poddano konserwacji. Teraz trafią one do muzeum.

(IAR)

Etap 4 (ucieczka z niewoli - problem rodzina – ojczyzna)

*** 3 październik 1939 - przemieszczanie się w marszu kolumny jeńców wojennych z oddziału kpt. K. Szternala i udana jego ucieczka z kolumny wraz ze swoim podoficerem (brak danych osobowych podoficera oraz brak informacji o okolicznościach ucieczki)

*** 4 październik 1939 - kpt. K. Szternal dociera do Warszawy a następnie udaje mu się dotrzeć do rodziny (pod okupacją sowiecką) i sprowadzić ją do Starego Sącza.

*** 12 grudzień 1939 - kpt. K. Szternal wraz z kolegą por. J. Przybyłowiczem przekracza granicę węgierską z zamiarem dotarcia do ośrodków tworzenia wojska polskiego na zachodzie

Kampania norwesko- francuska

Etap 5 (nowe nadzieje związane z ośrodkiem w PSZ w Paryżu)

Zygmunt Dariusz Szyszko

*** 5 stycznia 1940 - kpt. K. Szternal melduje się w polskim ośrodku wojskowym w Paryżu

*** 10 marzec 1940 - kpt. K. Szternal zostaje dowódcą 2 kompanii broni towarzyszącej Samodzielnej Brygadzie Strzelców Podhalańskich dowodzonej przez gen. Zygmunta Szyszko – Bogusza

Gen Z. Szyszko –Bogusz

Szlak Bojowy K. Szternala w kampanii norwesko-francuskiej

Etap 6 Walki o Narwik

*** 10 kwiecień 1940 – wręczenie Sztandaru SBSP i zaprzysiężenie żołnierzy przed wyjazdem do Norwegii

*** Do 15 kwiecień 1940 – szkolenie w ramach SBSP

*** 15/16 kwiecień 1940 - przetransportowanie SBSP do portu w Breście

*** 22/23 kwiecień 1940 – zaokrętowanie SBSP na okrety Colombie , Chenonceau , Mexique

*** 7 maj 1940 - wyruszenie konwoju do Harstad

*** 8 maj 1940 – wylądunek SBSP w Norwegii

*** 12-28 maj 1940 – walki o Bjerkvik i Narwik w rejonie Emmenes-Ankenes

Etap 7 (udział w obronie Francji)

*** 1-8 czerwiec 1940 – w związku z najazdem Niemiec na Francję pośpieszna ewakuacja SBSP i zaokrętowanie celem udziału w obronie Francji

Odznaczenie SBSP orderem Virtuti Militari po Kampanii norweskiej

Prezentacja oddziałów SBSP

*** 12 czerwiec 1940 – Wyładowanie brygady w Bereście i następnego dnia SBSP została skierowana do obrony tzw. reduty Bretońskiej. Z uwagi na bałagan organizacyjny braki amunicji i sprzętu (główna część sprzętu pozostała w Norwegii) duża część brygady dostała się do niewoli a nieliczne oddziały zostały zaokrętowane w Breście do Anglii, inni przedzierali się na swoją rękę różnymi drogami do Anglii. W tej liczbie był również oddział kpt. K. Szternala, który postanowił przedrzeć się do nie okupowanej południowej Francji z zamiarem uchwycenia statków płynących do Anglii

Etap 8 (nadzieje i plany związane z Anglią)

W tym marszu 26 czerwca kpt. Szternal po odnalezieniu dowódcy Z. Szyszko-Bogusza rozwiązał swoją kompanię w liczbie ok. 100 żołnierzy. Ale nie chodziło o kapitulację. Po przedostaniu się do Tuluzy a następnie w Camp de Carpiagne zebrał wokół siebie żołnierzy i w połowie października był już dowódcą 25-osobowej załogi z planem dotarcia drogą morską do Gibraltaru.

Następnie wspólnie z kpt. Stanisławem Starskim kupili stary wysłużony jacht „Laribaut” i w małym porcie Chassis koło Marsylii przeprowadzili jego remont i wyposażyli w ożaglowanie. Ponadto udało się im zdobyć prawie nieosiągalny artykuł jakim było paliwo, ponadto żywność oraz inny konieczny sprzęt żeglarski. Ok. 1000 l. benzyny miało im starczyć na oderwanie się od brzegów Francji –resztę planowali przebyć na żaglach. Kapitanem jachtu i jego duszą był kpt. K. Szternal i jego zastępca kpt. Starski. Inni znani z nazwiska uczestnicy rejsu to: ppor. Kazimierz Osuchowski, Jerzy Buyno, Adam Cieślik, Karol Kubica, Witold Lutnik, Stanisław Martynoga, Kazimierz Serwas, Witold Zabojski, Wacław Iwaniuk, Jan Natana, Leon Słupiński, Kazimierz Małachowski, Ludwik Jasiński, Włodzimierz Dulniak. Wśród załogi jedynym marynarzem był ww. K. Małachowski.

Wyłynęli w ciemną noc, przez dwie doby sprzyjała im pogoda jednakże trzeciej nocy natknęli się na gwałtowną burzę, z którą walczyli do rana. Po utracie masztu i olinowania

Etap 9 (niewola hiszpańska)

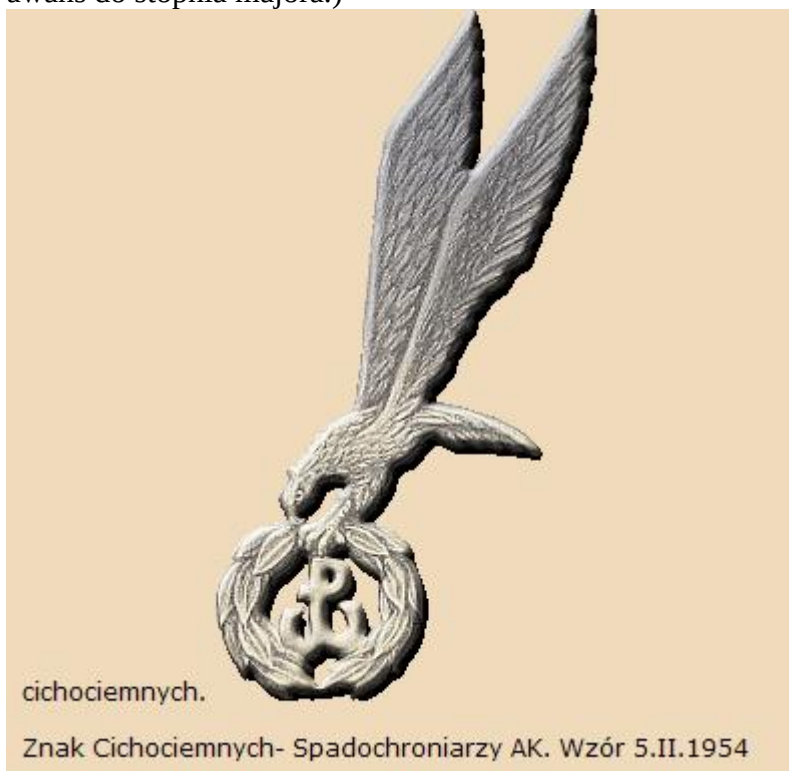
wylądowali na mieliźnie u wybrzeży hiszpańskich w okolicach wysp Balearskich. Niestety zanim zorientowali się gdzie się znajdują zostali aresztowani przez Gwardie Civil. Cała załoga przeszła więzienia w Barcelonie, Saragossie, i w Campo de Concentratione Miranda de Ebro. Wielokrotne interwencje za pośrednictwem ambasady polskiej w Madrycie dały wreszcie skutek i w styczniu 1943 r. zwolniono kpt. K. Szternala jako fikcyjnego inwalidę i wówczas droga do Anglii była już otwarta.

K. Szternal jako” CICHOCIEMNY”

Etap 10 (W służbie Polski podziemnej)

*** 17 lutego 1943 – K. Szternal drogą morską przez Gibraltar dociera do Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii i otrzymuje przydział do I Bryg. Strzelców na terenie Szkocji.

*** 23 września 1943 – jako ochotnik K. Szternal zostaje zaprzysiężony na Rotę AK jako specjalista dywersji dla pracy w okupowanej Polsce. (W marcu 1944 kpt. Szternal otrzymuje awans do stopnia majora.)

*** do października 1943 – K. Szternal przechodzi wszelkie potrzebne szkolenia i wraz z grupą innych przeszkolonych gotowy jest do przerzutu drogą powietrzną do Polski

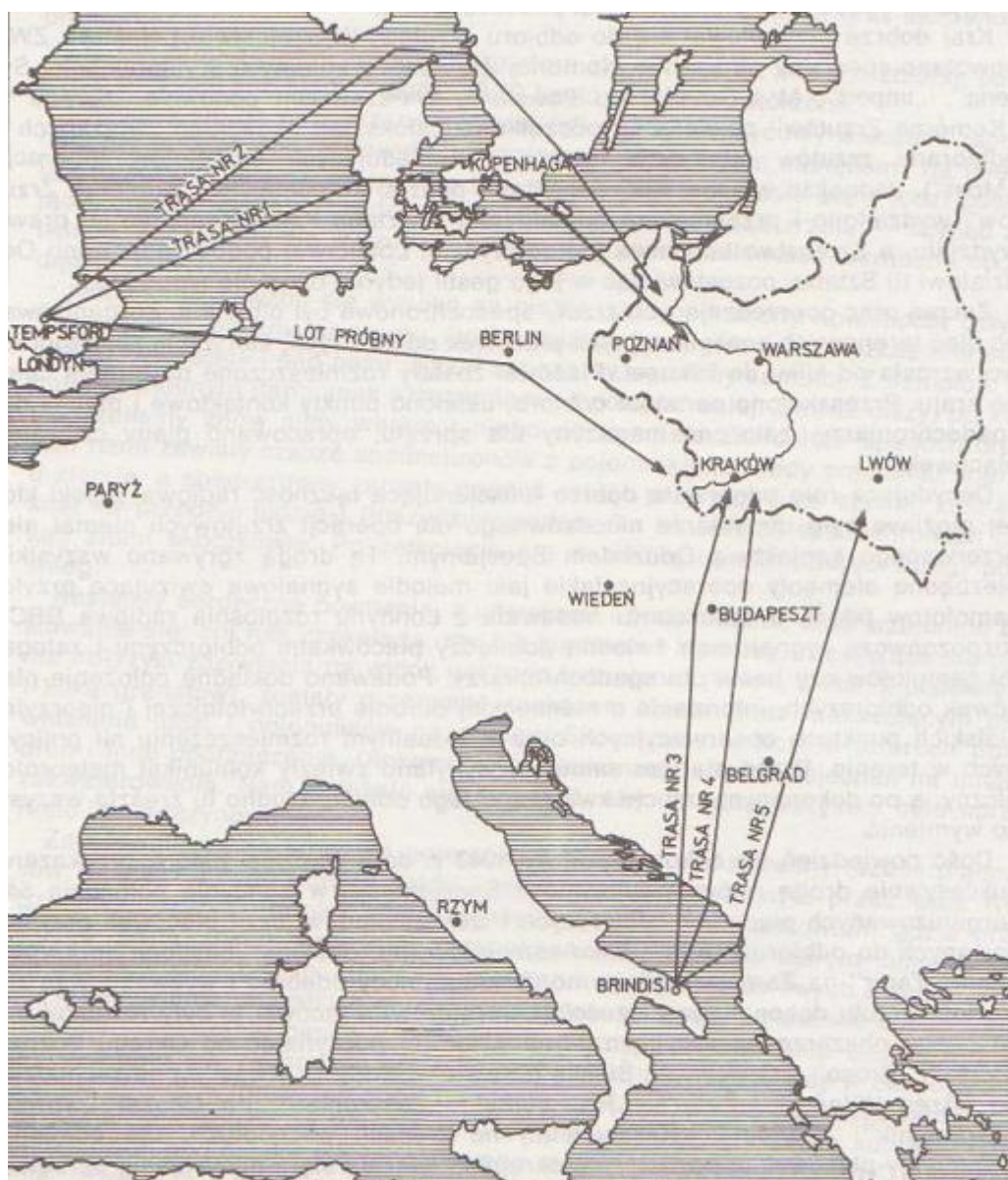
51. Cichociemni w „Małpim Gaju” przed skokami z wieży spadochronowej

52. Cichociemni obserwują skok kolegi

Etap 11 (przerzut do bazy przerzutowej we Włoszech)

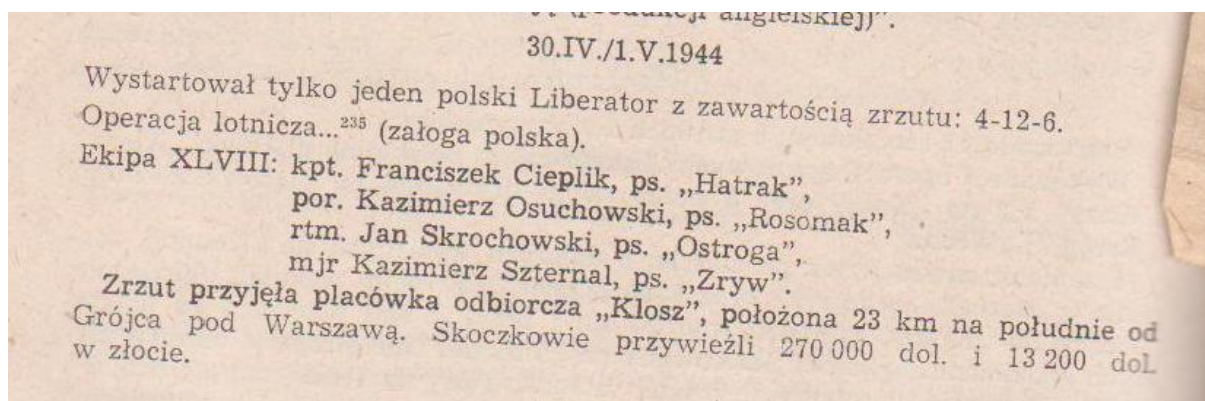
*** luty 1944 - W związku z stworzeniem bazy przerzutowej we Włoszech m. Brindisi trasa 3,4,5, całą grupę wyszkolonych cichociemnych przerzucono do bazy wyczekiwania w m. Loreto (południowe Włochy)

Trasy lotów do Polski w latach 1941-1944

Etap 12 (na pomoc walczącej Warszawie)

*** 30 kwiecień /1 maj 1944 – szczęśliwy skok ze spadochronem wraz z załogą na placówkę odbiorczą „Klosz” położoną 23 km. na południe od Grójca pod Warszawą. K. Szternal jako cichociemny ps. „Zryw” przechodzi konieczną aklimatyzację i w czerwcu otrzymuje przydział do KG AK jako z-ca d-cy a równocześnie szef sztabu konspiracyjnego Pułku „Baszta”. Z pułkiem tym mjr. K. Szternal walczył podczas Powstania Warszawskiego w dzielnicy Mokotów.

Wycinek z rejestru realizacji planów przerzutów „Riposta

*** 25 września 1945 Mjr „Zryw” pełni obowiązki d-cy Pułku a od 26 września dowódcy Obwodu Mokotów a zarazem dowódca 10 DP im. Macieja Rataja.

Mjr Szternal „Zryw” był pierwszym dowódcą wyższego szczebla dowodzenia ,który po kapitulacji 27 września został wezwany wraz z dowódcą baonu „Bałtyk” mjr. E. Ladenbergiem PS. „Burza” na rozmowy do kwatery gen policji i SS von dem Bacha Żelewskiego głównodowodzącego oblężoną Warszawą do Ożarowa. Po omówieniu warunków związanych z kapitulacją, obydwaj odmówili (mimo nacisków) podjęcia misji parlamentariuszy aby przekonać Komendę Główna AK do zaprzestania dalszej walki wobec niemieckiego ultimatum.

1 października za wyjątkowe męstwo i dowodzenie został odznaczony Krzyżem Virtuti Militari 5 klasy.

Etap 13,14, 15 (niewola niemiecka, emigracja)

*** Od 29 września mjr. Szternal był dowódcą swojego zgrupowania kierowanego ze stacji kolejowej w Pruszkowie do Niemiec. Na krótkim postoju w Ożarowie ks. Biskup A. Szlagowski pobłogosławił żołnierzy, a będący równocześnie na stacji płk K. Ziemiński ps. „Wachnowski” ze swoim oficerem łącznikowym poinformował „Zrywa” o sytuacji w Śródmieściu i misji na Żoliborz.

Po krótkim pobycie przejściowym w Skierniewicach gdzie przez te dni żołnierzami opiekowały się kobiety z miejscowej Rady Głównej Opiekuńczej, udało się mu nawiązać powtórny kontakt z AK i [przesłać wyczerpujący meldunek o ostatnich dniach walczącego Mokotowa. Za jego wiedzą udało się uciec z transportu mjr cc Tadeuszowi Brudzińskiemu, ps. ”Zenon III” dowódcy radiostacji na Mokotowie oraz dwom szyfrantom z ekipy specjalnej KG AK. Od pierwszej dekady października do połowy grudnia przebywał wraz ze swymi żołnierzami w Stalagu XB w Sandbostel a następnie do kwietnia 1945 r. w oflagu VII A w Murnau. Dnia 25 czerwca 1945 r. przybył do Wielkiej Brytanii i przez pewien czas był szefem sztabu 2 Półbrygady Strzelców w Chief (Szkocja) oraz ukończył 3 miesięczny kurs przygotowawczy do Wyższej Szkoły Wojennej (WSWoj) w Peebles. W 1946 r. ukończył ostatni VI kurs otrzymując tytuł oficera dyplomowanego. Później był w sztabie 4 DP gen Kazimierz Glabisza i pracował w biurze historycznym sztabu Głównego w Londynie a od 1947 r. został archiwistą w Studium Polski Podziemnej. A także jednym z członków i założycieli Koła Armii Krajowej.

W lutym 1951 r. mjr. Sternal wraz z rodziną (żona na zielono opuściła Polskę Radziecką) przybył do Stanów Zjednoczonych i podjął pracę jako frezer w fabryce automatów i stamtąd przeszedł w 1973 r. na emeryturę.

Czas jego pobytu na emigracji był wypełniony po brzegi wielką pracą społeczną na rzecz środowiska kombatanckiego. W pracy tej bowiem widział spełnienie się myśli o Niepodległej do której nie wolno mu było przybyć.

Dnia 19 marca 1957 r. otrzymał awans do stopnia podpułkownika, a 25 lipca 1970 r. został pułkownikiem. Od 1969 r. do 1972 r. pełnił funkcję Delegata Wojska Polskiego na Stany Zjednoczone.

(Jako wieloletni wiceprezes Koła AK w USA i prezes Koła AK w Chicago oraz Koła Stowarzyszenia Polskich Kombatantów „Wierność Żołnierska”, działaczem harcerskim i członkiem wielu innych organizacji polonijnych.

Kochając ojczyznę i rodzinne strony wspierał finansowo różne przedsięwzięcia kombatanckie m.in. budowę tablicy pamiątkowej ku czci ofiar II wojny światowej w Inspektoracie ZWZ-AK Nowy Sącz oraz wykonanie sztandaru partyzanckiego 1 pułku Strzelców Podhalańskich AK.

Pułkownik Sternal K. był również fundatorem stałego stypendium dla najlepszego i najuboższego ucznia Liceum w Gorlicach, które sam ukończył.

Jego rodzinna wioska godnie uczciła Jego pamięć umieszczając na kaplicy w Męcinie Małej pamiątkową tablicę dla rodaka z którego jest dumna.

Odszedł 6 maja 1981 r. w Chicago.

Odznaczony;

Orderem Virtuti Militari V klasy,

Orderem Polonia Restituta

Krzyżem Walecznych,

Złotym Krzyżem Zasługi Mieczami,

angielskim King Medal for Courage i innymi

Stalag X B

Stalag X B był w czasie II wojny światowej niemieckim obozem jenieckim dla żołnierzy i podoficerów, położonym w pobliżu miasteczka Sandbostel w północno-zachodnich Niemczech, 9 km na południe od Bremervörde, 43 km na północny wschód od Bremy. Położony na bagnistym terenie o wilgotnym, zimnym klimacie, należał do jednego z najgorszych obozów. Pomiędzy 1939 a 1945 rokiem przewinęło się przez to miejsce ponad milion jeńców 46 narodowości. Blisko 50 tys. zmarło z głodu, chorób, wycieńczenia, lub też zostało zamordowanych^[1].

[\[edytuj\]](#)

*Ogólny widok na Murnau.
Obóz jeniecki na pierwszym planie*

Opracowano na podstawie dokumentów zgromadzonych przez brata
Ks. Michała Szternala m.in.;

- Słowo Powszechne nr 203 z 1981 r.
- Przegląd Kresowy nr 15 z 1991 r.
- Gazeta Gorlicka maj 1991 r.
- Opracowanie mgr Krzysztofa Tochmana p.t. „Pułkownik Kazimierz Szternal „Zryw”
- ostatni dowódca powstańczego Mokotowa”
- „Cichociemni” Jędrzej Tucholski
- „Spadochroniarze” Jędrzej Tucholski
- inne (listy zdjęcia , komentarze itp.)

W tej formie ujął;
Władysław Basista